

Lövith Max

Édesapámat, Lövith Maxot ábrázolja a kép, Mexikóban. 1925-ben augusztusában készült. Valamilyen történelmi hely lehet a háta mögött, de nem tudnám pontosan megmondani, hol van. Apámnak ez a fényképe azelőtt készült, mielőtt kimentünk volna hozzá Mexikóba. Elegáns, de azért nem félcipőben van, hanem fűzős cipőben. A nyakkendő az elmaradhatatlan volt, mindig így járt. Komoly embernek tartotta magát. Miksának nevezték itthon, Kolozsváron. Ezt írta kézzel a képre: ?Jól sikerül úgy-e?? Akármilyen rekkenő hőség volt is Mexikóban, a középosztálytól felfelé én egy férfit sem láttam ingujjban járni. Látszik, hogy a zsebéből lóg ki az óralánca, méghozzá két irányba, tehát két órája volt. Cigarettás volt az apám, aztán áttért a pipára. Apám megházasodott, az anyámat, Pardesz Bertát vette el. 1920-1921 körül jöttek Kolozsvárra, miután a békeszerződés [lásd: trianoni békeszerződés] megkötődött. Lehet, hogy megvették a házat, és a család egy része beköltözött, de a nagyapám még egy ideig ott maradt, hogy elvégezze a dolgát, és időnként jött

haza Kolozsvárra. A család anyanyelve a magyar lett, a hétköznapi értekezésében a magyar nyelvet használták. Kolozsváron már az 1920-as években nyitott nagyapám az apámnak egy órásüzletet a Malom utcában (a mai Baritiu utcában, a város központjában), de nem hiszem, hogy megvette volna a helyiséget. Az egy eléggé régi, szegényes kis helyiség volt. Az volt felírva, hogy ?Max Lövith reparatii ceasornicãrie si bijuterie? [óra- és ékszerjavítás]. Apámnak nem lehetett pénze akkor, de mint igazolható svájci végzettségű órasmester, valószínűleg a szakmája volt az aranyfedezete. A családba úgy fogadták be, hogy nyereségnek vehették, hogy ilyen vejük lehet a nagyszüleimnek. Mindig büszkék voltak Maxra. 1922-ben itt, Romániában, főleg a diákság körében, már meghonosodott a fasiszta mozgalom, és tüntetések is voltak. 1923-ban egy szörnyű dolog történt. A diákok tüntettek, felvonultak, és a magyar színháztól a Malom utcán keresztül jöttek. Az a része Kolozsvárnak már ki volt épülve, már nagyon sok zsidó üzlet és zsidó cégtábla volt. Akkor mámorukban, örömben, hogy visszanyerték Erdélyt -- ez is hozzájárult a fasiszta gondolkodás és a nacionalizmus szélsőséges formájának megnyilvánulásához --, megpillantották apám cégtábláján a zsidó nevet (és nyilván volt egy kis kirakata is), és széttörték az egész kirakatot, behatoltak és mindent szétromboltak, kifosztottak. Apámat is olyan mértékben bántalmazták, hogy kórházba került. Apám felépülése után elhatározta, hogy többé nem marad itthon, elmegy ebből az országból. A boltban értékek voltak, mert régen csak az javíttatta az órát, akinek volt egy jó órája: drága Doxák, Omegák meg ilyenek, és az ékszerek hiánya is számított. A család összeszedte az utolsó pénzét, mert kártéríteni kellett a kuncsaftokat. Tekintettel, hogy apám már a családban volt, nem követelhatték, hogy maradjon itt és dolgozza le az összeget, hanem a maradék pénzzel elintézte az útlevelét, hajójegyet vett magának, és elindult. Sejttem, hogy elképzelése szerint Svájc és Oroszország után nem volt Mexikó egy vonzó hely, gondolom, Amerikába, New Yorkig akart menni. Valószínűleg elfogyott a pénze, azért jutott el csak Mexikóba. De lehet, hogy tévedek, és a hajón útközben beszélgetett valakivel, hogy milyen perspektívák vannak Mexikóban, ahol újdonság lesz, hogy ő órás. Apám ügyes ember volt: megbirkózott a spanyol nyelvvel, szerény körülmények között, kevés pénzzel, de tudásával üzletet nyitott. Emlékszem arra az üzlethelyiségre, amit mi találtunk, amikor odaérkeztünk. Bérelte valakitől, egész szerény, sötét, hosszú terem volt. A szoba végében volt egy ágy, és egy pisztoly is lógott a falon, erre emlékszem határozottan. Kirabolhatták apámat, és nyilvánvaló, hogy védekezésre tartotta a fegyvert, ami Mexikóban nem volt ritka dolog. Ott lakott apám addig, amíg mi meg nem érkeztünk. Lenn, az üzlethelyiségnek utcára nyíló, kicsi rolós kirakata is volt.